

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У КРЕДИТНИХ СПІЛКАХ

Ефективність діяльності кредитної спілки залежить, насамперед, від якості виконання керівництвом своїх функцій – планування, організування, мотивування, регулювання та контролювання. Не зважаючи на те, що контролювання розташоване на останньому місці, воно має важливе значення.

Проаналізувавши організаційну структуру управління кредитною спілкою та повноваження й завдання її окремих структурних підрозділів щодо здійснення контролю, можна відмітити, що:

- внутрішній контроль діяльності кредитної спілки у певній мірі здійснюють всі управлінські структурні підрозділи;
- в структурі управління кредитною спілкою виділено один орган управління та один підрозділ (частіше посадову особу), функції яких полягають виключно у здійсненні внутрішнього контролю – Ревізійну комісію та Службу внутрішнього аудиту (контролю) [1, 2].

Проведений аналіз стану кредитних спілок [3] та виявленні численні шахрайства управлінського персоналу кредитних спілок в Україні засвідчив неефективність наявної системи внутрішнього контролю діяльності кредитних спілок у складі ревізійної комісії та служби внутрішнього аудиту (контролю) як безпосередньо контрольних підрозділів.

Основними причинами цього можна назвати неналежний рівень незалежності Служби внутрішнього аудиту та неналежний рівень компетентності членів Ревізійної комісії.

Враховуючи суспільну значимість кредитних спілок, доцільно звернути увагу на досвід організації внутрішнього контролю у публічних компаній іноземних країн, які сьогодні активні впроваджують у свою діяльність українські публічні товариства та інші корпоративні структури.

Законодавчі документи розвинених держав містять досить жорсткі вимоги до побудови системи внутрішнього контролю публічних підприємств, зокрема вимогу інтеграції системи внутрішнього контролю з системами управління ризиками та корпоративного управління [4].

Організація системи внутрішнього контролю у сучасних публічних компаніях передбачає створення декількох контролюючих підрозділів: аудиторського комітету, служба внутрішнього аудиту, централізованого підрозділу з внутрішнього контролю. Це сприяє досягненню максимального ефекту системи внутрішнього контролю за рахунок забезпечення необхідного рівня незалежності та компетентності.

Забезпечення функціонування такої системи внутрішнього контролю, зокрема через свою складність, потребує значних фінансових витрат, що зможуть собі дозволити лише великі кредитні спілки.

Проте основні принципи організації такої системи контролю, а саме здійснення контролю централізованим підрозділом та нагляд за його діяльністю незалежним компетентним органом, можна використати в організації системи внутрішнього контролю будь-якої кредитної спілки.

Таким чином, як основні критерії удосконалення системи внутрішнього кредитних спілок можна виділити наступні:

- найвищий орган системи внутрішнього контролю, який є незалежний і від правління кредитної спілки, і від її спостережної ради, має формуватись на професійних засадах;
- чітка функціональна ієрархія підпорядкованості та підзвітності органів і підрозділів контролю нижчої ланки організаційної структури кредитної спілки органам (підрозділам)

- контролю вищої ланки незалежно від фактичної лінійної підпорядкованості;
- наявність механізмів управлінського впливу органів і підрозділів контролю вищої ланки організаційної структури кредитної спілки на діяльність органів (підрозділів) контролю нижчої ланки;
- чіткий розподіл функцій і повноважень між органами і підрозділами контролю різних рівнів організаційної структури кредитної спілки відповідно до принципів корпоративного управління з метою забезпечення максимальної ефективності функціонування її системи внутрішнього контролю [5].

Отже, для ефективного функціонування системи внутрішнього контролю та кредитної спілки загалом необхідна не лише наявність функціонального зв'язку між Ревізійною комісією і службою внутрішнього аудиту, але й відповідні підходи до організації їхньої роботи та розподілі функцій і прав цих підрозділів щодо здійснення внутрішнього контролю.

1. Про кредитні спілки: Закон України від 20 грудня 2001 року № 2908-III. 2. Методичні рекомендації щодо проведення внутрішнього аудиту фінансових установ: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 27.09.2005 р. № 4660. 3. Інформація про стан і розвиток кредитних установ України за 2008-2017 роки [Електронний ресурс] // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфер ринків фінансових послуг. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-kredytnykh-ustanov-Ukrainy.html>. 4. Дослідження практики внутрішнього аудиту і внутрішнього контролю в Україні: опитування українських компаній і банків про стан внутрішнього аудиту та внутрішнього контролю / Звіт Міжнародної фінансової корпорації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eu.com/UA/uk/Home>. 5. В. С. Мохняк. Організація і методика обліку та контролю у кредитних спілках: дис. канд. ек. наук: 08.00.09 / В.С. Мохняк; Центр. спілка спожив. т-в України, Львів. торг.-екон. унів-т. – Львів, 2019. – 242 с.